

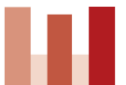

Inštitut za ekonomska raziskovanja
Institute for Economic Research

PREDSTAVITEV MODELA ZA MERJENJE DRUŽBENIH UČINKOV SOCIALNIH PODJETIJ

Dr. Matjaž Črnigoj

Sodelovanje za družbeni učinek in trajnostno poslovanje
GZS, Ljubljana, 11.3.2024

Vsebina

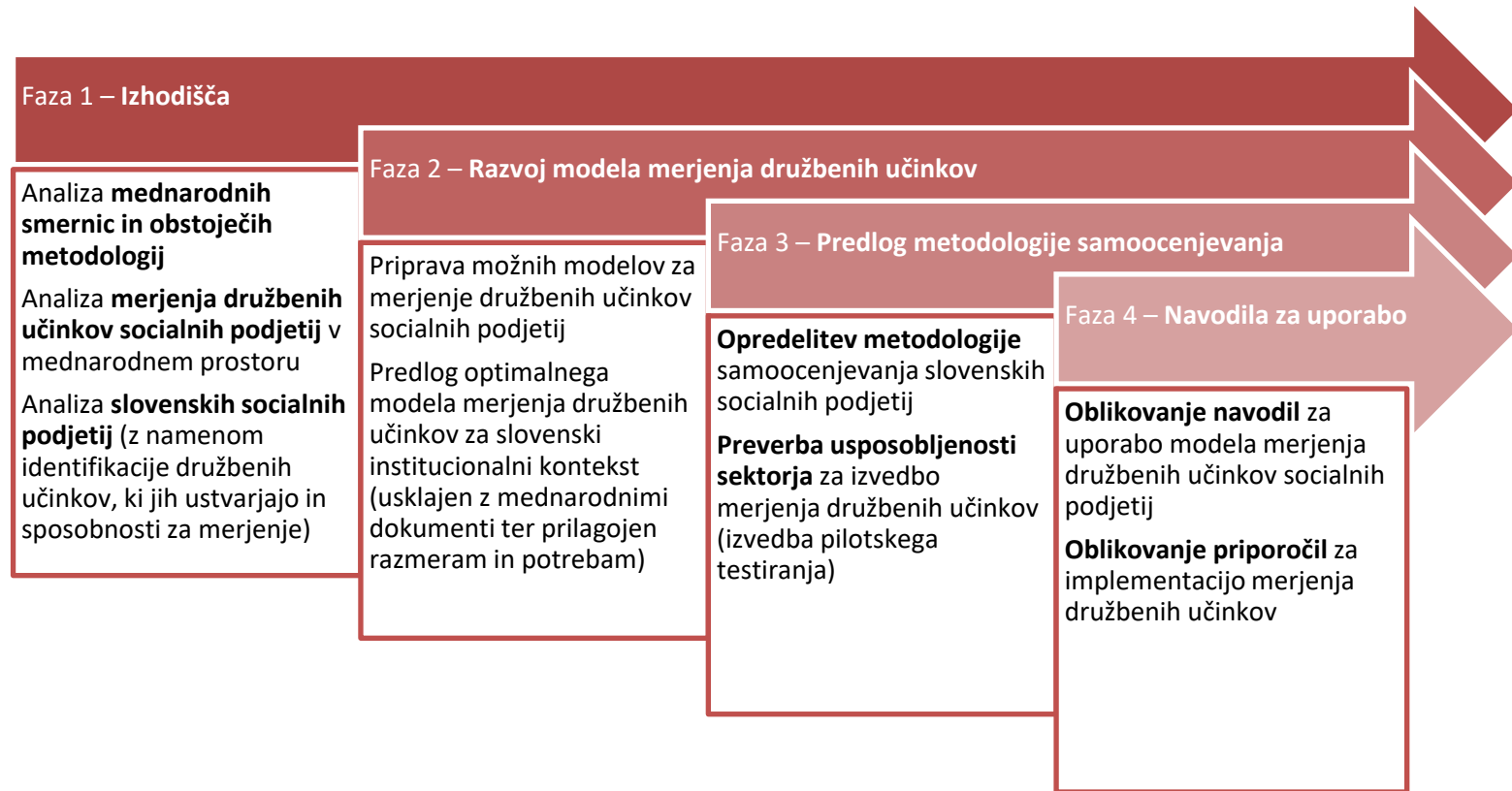
-
1. Na kratko o razvoju modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij
 2. Metodologije, okviri in standardi za merjenje družbenih učinkov
 3. Predstavitev modela
 4. Implementacija

Na kratko o razvoju modela za merjenje družbenih učinkov so.p.

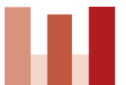

-
- Projekt "Izdelava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij"

Model je bil izdelan v okviru projekta "Izdelava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij"

Projekt "Izdelava aplikativnega modela za merjenje družbenih učinkov socialnih podjetij", sta financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS) in Ministrstvo za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo (ministrstvo) v okviru ciljnega raziskovalnega programa 2021

Metodologije, okviri in standardi za merjenje družbenih učinkov

-
- Iniciative in relevantne podlage
 - Metodologije, ki se uporabljajo za merjenje družbenih učinkov
 - Okviri in standardi za merjenje in poročanje o družbenih učinkih
 - Merjenje in poročanje o družbenih učinkih so.p.

Pomembne iniciative na področju trajnostnega / nefinančnega poročanja in relevantne podlage (do časa izdelave modela)

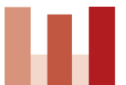
Največjo prelomnico predstavlja Pariški dogovor leta 2015, na katerem je bila sprejeta Agenda 2030 za trajnostni razvoj in z njo **17 trajnostno-razvojnih ciljev (angl. Sustainable Development Goals) ali SDG ciljev**

Za razliko od sprejetih SDG ciljev, ki zasebnemu sektorju ne nalagajo nobenih obveznosti, Evropska komisija z **Direktivo 2014/95/EU** v letu 2014 naloži velikim, za družbo pomembnim, podjetjem in skupinam (javnim delniškim družbam, bankam, zavarovalnicam, in drugim družbam posebnega pomena za družbo) **obveznost za poročanje o nefinančnih rezultatih in raznolikosti**

Evropska komisija je kasneje pripravila tudi **neobvezujoče smernice**, ki podjetjem pomagajo pri razkrivanju kakovostnih, ustreznih, koristnih, skladnih in primerljivostih nefinančnih informacij (povezanih z okoljskimi in družbenimi vprašanji ter vprašanji upravljanja)

Evropska komisija je potem objavila še smernice za poročanje o učinkih na področju okolja oziroma podnebja, ki v praksi predstavljajo nov dodatek k obstoječim smernicam o nefinančnem poročanju, ki ostajajo v veljavi

V letu 2021 je Evropska komisija pripravila **predlog Direktive o spremembi Direktive glede poročanja podjetij o trajnosti**

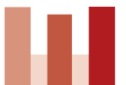
Metodologije, ki se uporabljajo za merjenje družbenih učinkov

Pregled metodologij, ki se uporabljajo za merjenje družbenih učinkov pokaže, da **ne obstaja standardizirana metodologija merjenja**

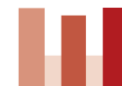
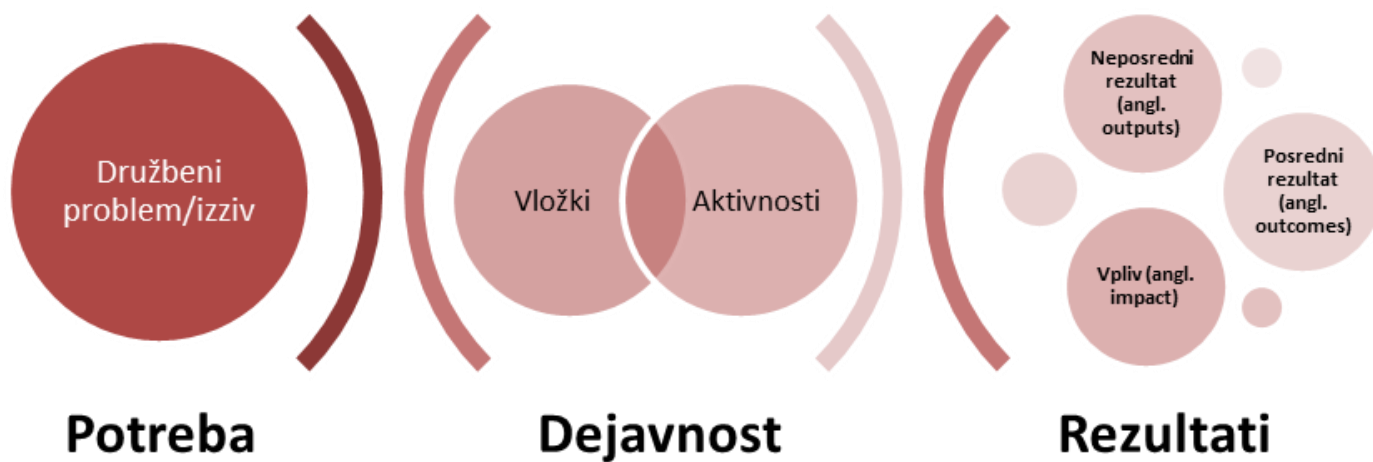
Je pa pri večini predlaganih pristopov in načinov mogoče že nekaj časa opaziti **skupna izhodišča in poenotenje pri osnovnih korakih v procesu merjenja družbenih učinkov**

- identifikacija družbenih učinkov, ki jih želimo ustvariti,
- identifikacija deležnikov pri katerih nastajajo družbeni učinki,
- teorija sprememb z modelom verige vrednosti učinkov,
- način in postopek merjenja ter poročanja o vložkih, aktivnosti in doseženih rezultatih, in
- želja po učenju ter izboljšanju procesa ustvarjanja in merjenja družbenih učinkov

Teorija sprememb in model verige vrednosti učinkov (angl. impact value chain) predstavlja sistematični opis procesa ustvarjanja učinkov in povezav med vložki in aktivnosti ter rezultati dejavnosti oziroma organizacij

Teorija sprememb in model verige vrednosti učinkov

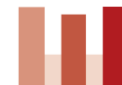
Merjenje družbenih učinkov

Dejavnost/intervencija generira **različne oblike oziroma vrste rezultatov**

- **neposredne rezultate (angl. outputs)**, kar razumemo kot oprijemljive rezultate izvajanja dejavnosti oziroma aktivnosti
- **posredne rezultate (angl. outcomes)**, ki predstavljajo manj oprijemljive spremembe zaradi izvedenih aktivnosti oziroma neposrednih rezultatov
- **vplive (angl. impact)**, kar razumemo kot posredne rezultate prilagojene za tiste rezultate, ki niso izključno posledica aktivnosti (in bi se zgodili tudi v primeru, da aktivnosti ne bi bile izvedene) ali kot vplive izven ciljne populacije ali vplive na širšo družbo

Merjenje družbenih učinkov tako pomeni merjenje različnih oblik rezultatov, pri čemer je

- **enostavno izmeriti neposredne rezultate (angl. outputs)**,
- **težje posredne rezultate (angl. outcomes)**, ker ti navadno niso oprijemljivi,
- **še težje pa vpliv (angl. impact)**, saj se le-ta kaže kot učinek v družbi, tudi izven ciljne populacije, oziroma pomeni samo tiste rezultate, ki so izključno posledica aktivnosti, ne pa tudi drugih sprememb, ki bi se zgodile tudi v primeru, da aktivnosti ne bi bile izvedene

Merjenje vplivov

Merjenje vpliva je kompleksna naloga, pri kateri gre za v akademski diskusiji, presojo in oceno vsega tistega, česar ne moremo pripisati aktivnostim, vendar se vseeno kaže v izmerjenem vplivu

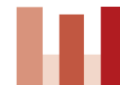
To pomeni, da **izmerjen vpliv potrebno prilagajati** za:

- vpliv, ki bi se zgodil tudi v primeru, da aktivnosti ne bi bile izvedene oziroma **mrtvo izgubo (angl. deadweight)**
- vpliv dejanj ali aktivnostih drugih, ki je prav tako prispevajo k izmerjenemu vplivu (**angl. attribution**)
- zmanjševanje vpliva v času (**angl. drop-off**)
- vplive izven ciljne populacije oziroma spremembe prvotnih situacij ali položaje drugje, ki so lahko pozitivni ali negativni (**angl. displacement**), prav tako pa tudi nezaželene posledice oziroma rezultate aktivnosti

Pri merjenju vpliva gre tako za **analizo kavzalnosti** oziroma povezav med vzrokom in posledico, kar v primeru merjenja vpliva pomeni analizo in oceno v kakšnem delu so aktivnosti vzrok za rezultate

- mogoče vpliv oceniti le kot razliko med rezultati na posamezniku ciljne populacije z in brez aktivnosti ali intervencije
- problem, s katerim se ocenjevalec sooča, je problem nezmožnosti opazovanja istega subjekta v dveh različnih situacijah (angl. problem of unobservable counterfactual)

To se v praksi **rešuje z različnimi statističnimi tehnikami**

Okviri in standardi za merjenje in poročanje o družbenih učinkih

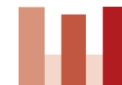
Okviri vs. standardi

- **okviri zagotavljajo smernice**, ki temeljijo na načelih, kako so informacije strukturirane, kako so pripravljene in katere širše teme so v poročilih pokrite
- **standardi zagotavljajo posebne, podrobne in ponovljive zahteve** za to, kaj je potrebno pri vsaki temi poročati, vključno z načini merjenja (okviri in standardi se dopolnjujejo in so načeloma zasnovani za skupno uporabo)

Najbolj uporaben okvir za poročanje o trajnostnih učinkih ali nefinančnih učinkih je **okvir celostnega poročanja – IR okvir (angl. Integrated Reporting Framework)**, ki ga je razvila organizacija International Integrated Reporting Council (IIRC)

Najbolj pogosto se pri pripravi trajnostnih poročil v podjetjih uporabljajo **GRI standardi**, ki so jih razvili pri Global Reporting Initiative - KPMG (2020) ugotavlja, da kar 67% analiziranih velikih in srednje velikih podjetij uporablja GRI standarde

Ostala podjetja uporabljajo smernice borz ali smernice drugih organizacij, med katerimi najdemo **Sustainability Accounting Standards Board (SASB)** in standarde International Standards Organization (ISO) ter **IRIS +**

Predstavitev modela za merjenje družbenih učinkov so.p. in prikaz uporabe na primeru

-
- Izhodišča in cilji
 - Metodološke osnove
 - Proces merjenja družbenih učinkov in struktura Modela
 - Predstavitev korakov / modulov Modela

Izhodišča in cilji, ki smo jih zasledovali pri pripravi predloga modela za merjenje družbenih učinkov

Model **temelji na mednarodnih smernicah in obstoječih metodologijah** merjenja družbenih učinkov ter omogoča zajeti raznovrstne družbene učinke, ki jih ustvarjajo slovenska so.p.

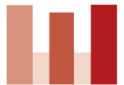
- mednarodne smernice definirajo **proces merjenja, ki pa mora biti prilagodljiv** zaradi zelo raznovrstnih aktivnosti in rezultatov so.p.
- večina uveljavljenih metodologij temelji na **teoriji sprememb in verigi vrednosti učinkov**

Model mora biti **razumljiv in enostaven za uporabo** in kot tak ne sme nalagati prevelikega administrativnega bremena

- **omejiti obseg in kompleksnost merjenja za namen obveznega poročanja** z razširitvami za druge namene (neobvezne vsebine, uporaba pri upravljanju podjetja)
- ponujeni kazalniki primerni za so.p. (IRIS +), z možnostjo uporabe lastnih kazalnikov

Model mora vsaj v delu **omogočati agregacije** na različnih ravneh (po dejavnostih, SDG ciljih, deležnikih itd.)

- na višjih nivojih morajo biti definirane dejavnosti, SDG cilji, ki jih zasledujejo so.p., deležniki, ki jih naslavljajo so.p., ipd.
- na različnih ravneh bo mogoča različna agregacija – ponekod samo štetje so.p., drugod štetje deležnikov, ki so bili naslovljeni, ali število izvedenih aktivnosti (odvisno od možnosti standardizacije)

Metodološke osnove modela za merjenje družbenih učinkov – teorija sprememb in veriga vrednosti učinkov

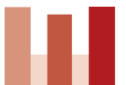

Čeprav **želimo izmeriti rezultate** so.p., model zajame tudi:

- področja delovanja, z navedbo družbenih problemov, ki jih so.p. naslavlja
- deležnike, ki jih naslavlja so.p.
- aktivnosti, ki jih izvajajo so.p. in
- vložke – sredstva, ki jih uporabljajo in tudi ustvarjajo so.p. (opsijsko)

Pri zajemu rezultatov je pri obveznih sestavinah **potrebno upoštevati sposobnosti** so.p.

- obvezno merjenje je mogoče naložiti samo do nivoja neposrednih rezultatov (angl. outputs)
- merjenje posrednih rezultatov (angl. outcomes) bi bilo preveliko breme, v tem delu se učinke meri opsjsko

Tehnične zasnove modela za merjenje družbenih učinkov

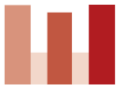
Model predstavlja **orodje**, ki ga bodo so.p. uporabljala v procesu merjenja družbenih učinkov in ocenjevalca **vodi skozi proces merjenja** (na vsakem koraku najprej predstavi namen posamezne faze in potem zahteva definiranje parametrov in vnose vrednosti)

Model **ponuja predhodno definiran nabor** 1) ciljev, ki jih zasledujejo so.p., 2) deležnikov, ki jih naslavljajo, 3) področij delovanja – dejavnosti in 4) kazalcev neposrednih rezultatov, pri čemer ti temeljijo na:

- SDG cilji in podcilji
- IRIS + katalog kazalcev

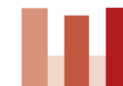
Model, glede na izbran namen merjenja ponuja **različno določen obseg in kompleksnost merjenja**

Model je razvit v programskem paketu Excel, poročilo o družbenih učinkih bo izpisano v formatu doc ali pdf

Model za merjenje družbenih učinkov sestavlja pet modulov, ki ocenjevalca usmerjajo skozi proces merjenja

Modul 1	Modul 2	Modul 3	Modul 4	Modul 5
Izhodišča in predpostavke	Priprava načrta merjenja	Merjenje	Prikaz rezultatov in analiza	Oblikovanje poročila
Registrski podatki Namen merjenja Področja delovanja Deležniki Družbeni problem Teorija sprememb	Definiranje predmetov merjenja na različnih nivojih verige vrednosti Definiranje kazalnikov, vira podatkov itd.	Izmera in vnos podatkov za kazalnike	Prikaz rezultatov in analiza (v večjem delu opcijsko – odvisno od izbranega namena merjenja)	Generiranje posameznih vsebin glede na vnose v M1, M2 in M3 ter dodajanje pojasnil
Sredstva (kapital) - opcijsko	Izbira postavk sredstev (kapital), po katerih bi želel meriti spremembe - opcijsko			

Proces merjenja se začne z definiranjem izhodišč in predpostavk merjenja – Modul 1

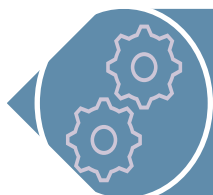
Registrski podatki

Vnos MS so.p., ostalo se avtomatsko izpiše
Definiranje odgovorne osebe in kontaktnih podatkov (za merjenje)

Namen merjenja

Izbira namena definira obseg in kompleksnost merjenja

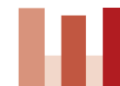
Področje delovanja, deležniki, družbeni problem

Izbira dejavnosti (IRIS +), kar določi okvire ponujenih vsebin v nadaljevanju (kot npr. cilji, kazalniki)
Definiranje deležnikov je potrebno zaradi lažje identifikacije učinkov in omogoča agregacijo
Preko prikaza reševanja družbenih problem se prikaže prispevek k SDG ciljem

Teorija sprememb

Za vsak definiran družbeni problem se izdela logični model in pokaže povezave med vložki in cilji

V okviru M1 so.p. definira logični model teorije sprememb

Logični model teorije sprememb pomaga ocenjevalcu/so.p. bolje **razumeti in definirati družbeni problem, načrtovati cilje in aktivnosti**

Najprej so.p. definira **družbeni problem**, ki ga s svojimi aktivnostmi naslavlja

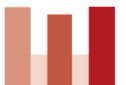
Nato se definirajo **zastavljeni cilji** (definirani so kot dolgoročni in vmesni cilji)

- nabor temelji na SDG ciljih in podciljih (kar je uporabno tudi za agregacijo) – spustni seznam

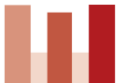
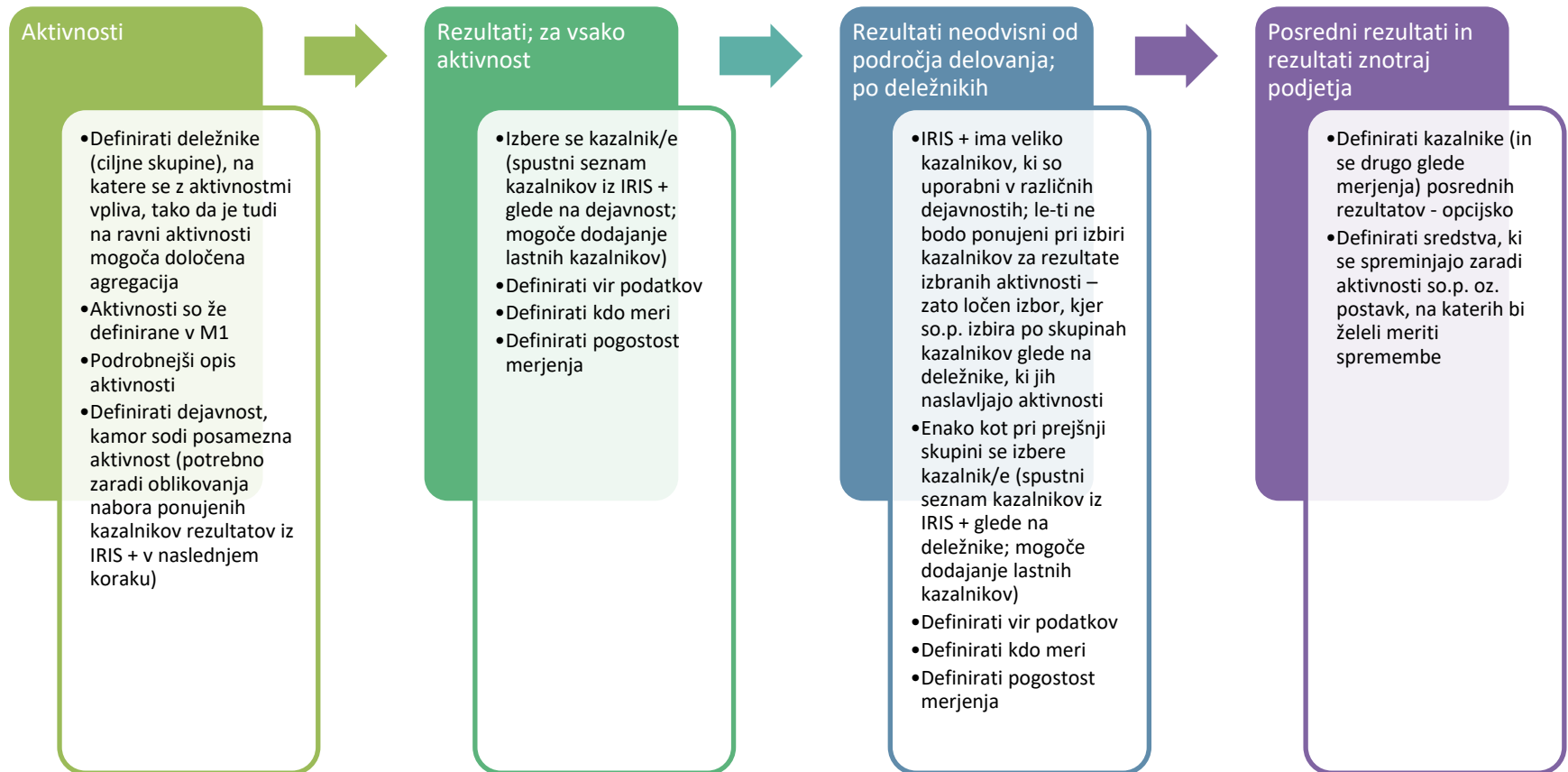
So.p. navede **aktivnosti**, ki jih je potrebno izvajati, da se dosežejo zastavljeni cilji

So.p. navede tudi predpostavke, ki morajo biti uresničene, da je mogoče pričakovati doseganje ciljev

- splošne predpostavke
- potrebno sodelovanje drugih deležnikov, partnerjev

V načrtu merjenja se definira, kaj se meri in kako – kazalniki, viri podatkov ipd. – Modul 2

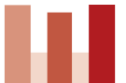
V okviru Modula 3 (Merjenje) se izmeri izbrane parametre in vnese podatke

Merjenje se izvaja **po načrtovanih kategorijah učinka:**

- deležniki
- aktivnosti
- neposredni rezultati
- rezultati, neodvisni od področja delovanja
- posredni rezultati in rezultati aktivnosti, ki se kažejo znotraj podjetja – opcijsko

Merjenje se izvaja **z izbranimi kazalniki** v M2, pri čemer se poleg vrednosti navede

- merska enota in
- poda komentar izmerjenih vrednosti

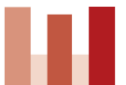

V okviru Modula 4 (Rezultati in analize) se prikažejo rezultati merjenja, ki jih potem ocenjevalec analizira

Ocenjevalec v tem delu **pregleda rezultate in jih analizira**

Podrobnejša analiza je predvidena v primeru merjenja za namene uporabe modela pri upravljanju podjetja

- analiza aktivnosti in rezultatov v času
- CBA posameznih aktivnosti so.p. (SROI)
- itd.

V okviru Modula 5 se oblikuje Poročilo o družbenih učinkih

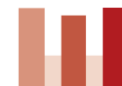
Poročilo se avtomatsko generira **za namen obveznega poročanja** in vključuje naslednja poglavja:

1. O socialnem podjetju
2. Družbeni problemi in prispevek k ciljem trajnostnega razvoja
3. Deležniki in ciljne skupine
4. Aktivnosti
5. Rezultati aktivnosti

Potem ocenjevalec doda **pojasnila in opise** pri izpisanih vnesenih podatkih, informacijah in rezultatih merjenja

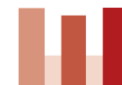
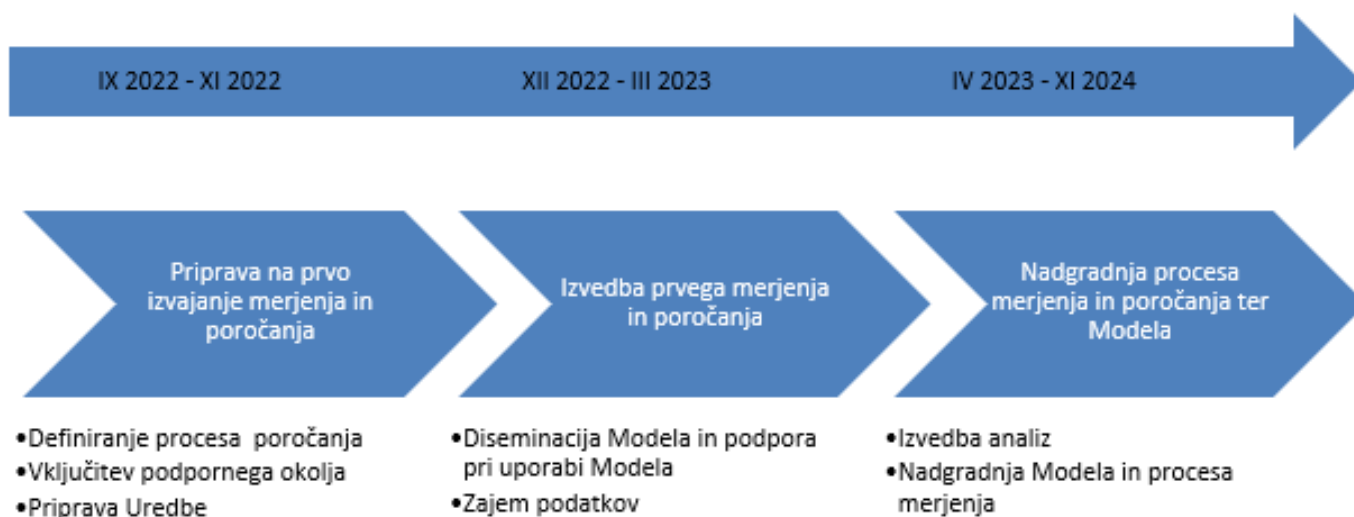
Poročilo se shrani v obliki doc in/ali pdf in je pripravljeno za tiskanje ali diseminacijo v elektronski obliki

V primeru, da želi so.p. pripraviti **širše poročilo ali ga poljubno oblikovati**, posamezne vsebine ročno prenese (lahko tudi dodatno oblikuje) iz M5 ali M4

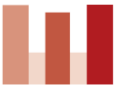

Implementacija merjenja družbenih učinkov v socialnih podjetjih

Slika 1: Časovnica implementacije merjenja in poročanja o družbenih učinkih so.p.

Vprašanja in diskusija

Kontaktni podatki

Matjaž Črnigoj

Inštitut za ekonomska raziskovanja
Kardeljeva pl. 17
1000 Ljubljana

crnigojm@ier.si

01 53 03 830

